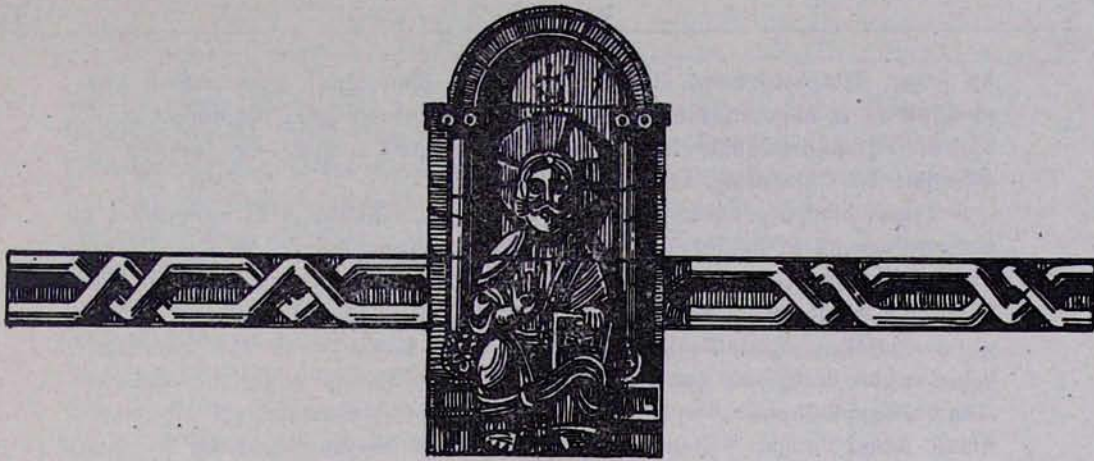

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՔԱՐՈԶԸ ՄԱՅՐ ՏԱԾԱՐՈՒՄ
(14 հոկտեմբերի, կիրակի)

«Յանուն Հօր և Որդոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Ամէն»:

«Հոգին է կենդանարար» (Հովհ. Զ 64), «Զհոգին մի շիջուցանէք» (Ա
Թեառդ. Ե 19):

Սիրելի հավատացյալ ժողովուրդ, այս խորիմաստ խոսքերը մեր Տիրոջ՝
Հիսուս Քրիստոսի պատգամներն են՝ ուղղյալ համայն մարդկության՝ երեկ,
այսօր և հավիտյան:

«Զհոգին մի շիջուցանէք», «Հոգին է կենդանարար»:

Այս պատգամները եղած են առաջնորդող ոգի, լուսատու ջահ ման մեր
ժողովուրդի համար, մանավանդ այն պահից, երբ քրիստոնեությունը մոտք
գործեց Հայաստանում: Հայ ժողովուրդը այդ օրվանից իր սիրտը բացեց
Քրիստոսի Ավետարանին, Քրիստոսի լույսին և այդ լույսով ապրեց դարեր
շարունակ, մինչև այսօր: Այդպես է, որ հայ ժողովուրդը պայծառակերպվեց
ու փառավորեց իր հոգին, իր հոգեկան ուժերը:

Հոգին, սիրելի հավատացյալներ, մարդկային հոգեկան աշխարհը, տիե-
զերական սրարչագործության գագաթնակետն է հանդիսանում: Ահա այդ
բարձունքին հասավ, այդ գիտակցության հասավ մեր ժողովուրդը քրիստոնե-
յա դառնալով: Իսկ հայ հոգու, հայ ոգեկանության օրրանը և գանձատունը
հանդիսացավ Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցին /հայ ժողովուրդի հա-
մար: Մեր մայր եկեղեցին, մեր ազգային եկեղեցին ի սկզբանե առաջնորդող
ջահը հանդիսացած է մեր ազգին, կրոնական դաստիարակության իմաս-
տով, բարոյական-հասարակական, մշակութային ու ման հայրենասիրա-
կան-քաղաքական իմաստով: Մեր պատմության վերջին մոտ երկու հազար
տարիների ընթացքում ինչ որ ստեղծված է մեր ժողովուրդի կողմից իբրև
բրժեք՝ լեզու, գրականություն, արվեստներ, այսինքն ազգային մշակույթը

իր բոլոր հրաշապատում ձևերով, նաև մեր ժողովուրդի բարոյական նկարագիրն ու ճշմարտության, արդարության և ազատության զգացմունքները, մեր ժողովուրդի ինքնությունն ապրելու հերոսական տենչը,—այս բոլորը շաղխված են Քրիստոսի Ավետարանի լույսով:

Հայաստանյայց եկեղեցին իրապես ազգային եկեղեցի է, որովհետև իր ամբողջ սրտով ու հոգով, իր առաքելության բոլոր թելերով կապված է անբաժան կերպով հայ ժողովուրդի մշտական հոգեկան ապրումների, ձգտումների, երազանքների հետ: Գրեթե միշտ հայ ժողովուրդի հանուն ազատության մղված պայքարներում մեր եկեղեցին առաջնորդողի դեր կատարած է և կողքին կանգնած հայ իշխաններին և ժողովուրդի բոլոր ազատատենչ մարտիկներին, որոնք մարտնչած են դարերի ընթացքում «վասն Յիսուսի և վասն հայրենեաց», Ավարայրից սկսած մինչև Սարդարապատի հերոսամարտը:

Ահա թե ինչ է նշանակում հայ ժողովուրդի համար, հայոց պատմության համար Հայաստանյայց առաքելական սուրբ եկեղեցին: Մենք հաբարտությանը կարող ենք աշխարհի առաջ վկայել, որ մեր մայր եկեղեցին, Քրիստոսի պատգամի համաձայն, հոգու լույսը վառ պահեց մեր ազգի ողջ կյանքի և պատմության ընթացքում:

Մեր եկեղեցին այսօր էլ իր պատմական առաքելությունը շարունակում է և պետք է շարունակի թե՛ մեր մայր երկրում, մեր վերածնված Մայր Հայաստանում, թե՛ արտասահմանում, որտեղ ապրում են մեր ժողովուրդի գավակների հոծ բազմություններ՝ տարբեր երկիրների մեջ սփռված:

Այսօր էլ, հետևաբար, ուղիղ գծով Հայաստանյայց եկեղեցին գտնվում է իր ճշմարիտ, հարազատ, եկեղեցաշեն, ազգահավաք և ազգապահպան առաքելության ճանապարհի վրա: Այս ճանապարհի վրա երբեմն թե՛ անցյալում և մե՛ր օրերում դժվարություններ են առեղծվել ինչ-ինչ արտաքին կամ ներքին պատճառների հետևանքով: Այսպես է, որ վերջին այս քսան և ավելի տարիների ընթացքում մեր եկեղեցին նման դժվարությանց առջև կանգնեց հատկապես 1956 թվականից այս կողմ: Որոշ անհասկացողություններ առաջ եկան հատկապես Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի և Անթիսիասում հաստատված Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսական Աթոռի միջև: Սակայն մենք բոլորս այստեղ թե արտասահմանում, մենք կասեինք ողջ հայությունը միշտ լավատես մնաց և հուսաց ու կամեցավ, որ այդ դժվարությունները և անհասկացողությունները վերջ գտնեն և վերահաստատվի միությունը, ամբողջական եղբայրական միությունը Հայաստանյայց եկեղեցվո նվիրապետական կառույցի մեջ:

Մայր Աթոռ ս. Էջմիածինը իբրև ընդհանրական Հայրապետություն և գլուխ Հայաստանյայց եկեղեցվո միշտ մնաց աղոթող և գործող աղ բարի, շինարար նպատակի կենսագործման ի խնդիր: Եվ ահավասիկ, սիրելի հավատացյալներ, Մենք երջանիկ ենք ձեզի այսօր հայտնի դարձնելու, թե Մեր հրավերով, նույն բարի մտադրություններով և զգացումներով առաջնորդված Մայր Աթոռ ժամանեց պատվիրակությունը Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսության սրանից մի տասը օրեր առաջ: Այստեղ, մեզ մոտ, Մայր Աթոռում, տեղի ունեցան խորհրդակցություններ, բանակցություններ մեր երկու Աթոռների պատվիրակությունների միջև: Նրանք իրենց աշխատանքը վերջացրին արդեն բարի արդյունքներով: Երկու պատվիրակությունները եղբայրական փոխըմբռնման և սիրո մթնոլորտի մեջ հաստատեցին մի քանի հիմնական սկզբունքներ, որոնց վրա պիտի հաստատվի և իրագործվի

մեր եկեղեցվո միությունը և համերաշխ գործակցությունը Մայր Աթոռի և Կիլիկյան Աթոռի միջև: Մնում է այժմ, որ հետագա մեր հանդիպումներով և միջոցառումներով երկու Աթոռների զահակացիների կողմից կյանքի կոչվեն այդ սկզբունքները և վերանա տազնապալի կացությունը մեր եկեղեցու ծոցից, որի համար թե՛ մենք և թե՛ Անթիլիասի մեր եղբայրները հոգեպես տառապում էինք:

Այսպիսով կատարվեց առաջին և հուսադրիչ նախաքայլը: Մենք հավատում ենք, թե պիտի հաջորդեն համապատասխան կարգադրություններ, որպեսզի հասնենք մեր բոլորիս բաղձանքների և սպասումների իրականացման, այսինքն վերականգնումը օրինականության, ներքին միության, խաղաղ գործակցության մեր Աթոռների միջև:

Բացի այդ մենք սպասում ենք, որ միության իրագործումով առավել սերտ և ջերմ հարաբերություններ ստեղծվեն հայրենիքի և սփյուռքի միջև: Այդ կապերը արդեն հաստատված են, ինչպես գիտեք: Արտասահմանի ողջ հայության հայացքը ուղղված է դեպի վերածնված Մայր Հայաստան: Բոլոր հայերը գիտակցում են, որ հայ ժողովուրդը ունի իր մայր երկիրը, իր պետությունը, ամենայն հայոց Մայր Հայաստանը, որը գրավակալն է և իրավ պատվանդանը հայ ժողովուրդի կյանքի տեսականության, հայ ժողովուրդի կյանքի զարգացման, հայ ժողովուրդի առավել պայծառ ապագայի կենսագործման:

Այս ազգային գիտակցությունը, Մեր կարծիքով, առավել պիտի ամրապնդվի մեր երկու Աթոռների համերաշխ ու շինարար գործակցությամբ: Բայց ոչ միայն այսքան: Կարծում ենք, որ միության կարևորագույն մեկ արդյունքը պետք է լինի նաև այն, որ մեր բոլոր նվիրապետական Աթոռները միասին, ձեռք-ձեռքի տված, մեր բովանդակ եկեղեցին իր բոլոր ուժերը լարած նվիրվի արտասահմանի հայության ինքնության պահպանության և պաշտպանության սուրբ գործին:

Մենք երբեք չենք կարող մոռանալ այն տխուր ճակատագիրը, որ մեզ բաժին ընկավ պատմության ընթացքում հարյուրամյակներ շարունակ: Չենք կարող մոռանալ մանավանդ այն ահավոր ողբերգությունը, որ տեղի ունեցավ 1915—1916 թվականներին Արևմտյան Հայաստանում, ներառյալ Կիլիկյան Հայաստանը, երբ մեր ողջ ժողովուրդը բնաջնջվեց այնտեղ: Միայն հրաշքի համագոր պայմանների մեջ է, որ հայ ժողովուրդը կարողացավ գտնել իր փրկության ճանապարհը՝ վերականգնումովը հայ պետականության և զարգացումովը մեր օրերի հայրենական իրականության, որի ակամատեսն ենք բոլորս:

Հստակ գիտակցությունը ունենալով մեր անցյալ ողբերգությունների և ճանապարհությունների, մենք բոլորս առավել պատասխանատվության զգացմունքով, առավել գիտակցությամբ, առավել հերոսական ճիգերով պետք է աշխատենք փրկել, պահպանել ու զորացնել այն, ինչ որ մեզ մնաց:

Նախ մեր վերածնված հայրենիքը, բայց նաև սփյուռքի հայությունը՝ մոտ երկու միլիոն մեր եղբայրները և քույրերը, որոնք տաքեր-տաքեր երկրներում երբեմն դժվարին պայմանների մեջ են գտնվում, իբրև ազգային փոքրամասնություններ և կրոնական համայնքներ: Մեր եկեղեցվո առաքելության ժամը վաղուց է հնչած այս տեսակետից: Այդ գիտակցությամբ մանավանդ մենք պետք է առաջնորդվենք մեր եկեղեցվո ներքին միությունը վերահաստատելու մեր ճանապարհի վրա:

Իրոք որ երբեմն արտասահմանի պայմաններում մեր եկեղեցին ու ժո-

դովորողը դժվար կացությանց են մատնվում այս կամ այն չափով, այս կամ այն ձևով: Այս պահին մենք պետք է հիշենք այստեղ ալն ծանր կացությունը, որ ստեղծվեց անցյալ տարի հոկտեմբերին և այս տարի սեպտեմբերին հատկապես Բելրութում, Էլբանանում, մեր հավատակից հայ եղբայրների և քույրերի համար, Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսության համար, հոջ լիբանանահայության համար:

Դուք այդ բոլորին տեղյակ եք: Մենք, իբրև եկեղեցվո հովվապետ, մենք բոլոր հալաստանցիներս, իբրև հայ ժողովուրդի զավակներ, չենք կարող անտարբեր մնալ, երբ մեր դավանակից եղբայրները և քույրերը տագնապալի կացությանց են ենթարկվում, ինչպես այդ պատահեց Լիբանանում: Մենք այս առիթը օգտագործում ենք, որպեսզի մի անգամ ևս մեր եղբայրական ողջույնը ողարկենք Մեծի Տանն Կիլիկիո Վեհափառ Հայրապետներին՝ Խորեն Ա կաթողիկոսին ու աթոռակից Գարեգին Բ-ին և բոլոր հայ հավատացյալներին, որ ի Լիբանան: Նաև մեր աղոթքը ջերմագին, որ շուտով վերահաստատվի խաղաղ և շինարար կյանքը Լիբանանի ափերում՝ մահմեդական և քրիստոնյա բոլոր համայնքների միջև՝ համերաշխության և եղբայրական արդար գործակցության պայմաններում, որպեսզի այդ սբանչելի երկիրը՝ Լիբանանը, վերագտնե իր երբեմնի երջանկությունը: Մենք զգում ենք խորապես, որ ամեն հարված, ի՞նչ ուղղված կլինի Լիբանանի հայ եկեղեցուն ու համայնքին, դա հարված է նաև մեզ բոլորիս համար, Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի և Հայաստանի բոլոր Մեր հավատացյալ զավակների համար:

Այս մաղթանքներով, այս իղձերով Մենք կուգենայինք հիշել մարգարեական խոսքերը մեր նահատակ բանաստեղծ Դանիել Վարուժանի, որ իր ծանոթ գործերից մեկում իր խոսքը ուղղում է հայ ժողովուրդին.

«Մենք զավակներդ օգոստոսփառ, պիտի կերտենք մոր արշալույս»:

Նոր արշալույս մեր ազգի, մեր հայրենիքի, մեր եկեղեցու համար: Նոր արշալույս կերտելու հավատքով, կամեցողությամբ, տեսիլքով հառաջ ընթանանք վառ պահելով հոգին մեր ազգի, որովհետև մեր հոգեկան ուժերով է, որ պիտի մնանք կենդանի, պայծառ և պիտի կարողանանք իբրև ազգություն և եկեղեցի մեր առաքելությունը շարունակել այս արևին տակ, մեր եղբայր ժողովուրդների կողքին:

Այդ արշալույսը, այդ լուսաբացը սկսված է արդեն մեր հայրենի պետության վերածնունդով ու ծաղկումով, որը պետք է շարունակվի և իր լրումին հասնի: Այդ լրումին հասնելու ճանապարհի վրա՝ միությունը և սերտ գործակցությունը անհրաժեշտ է մեր նվիրապետական Աթոռների միջև: Անհրաժեշտ է, որ Հայաստանցաց եկեղեցին հավատարիմ մնա իր դարավոր առաքելության և կատարի իր սրբաբանությունը ամբողջապես Աստուծո, ազգի և պատմության առջև:

Վերջացնելով Մեր խոսքը մաղթում ենք Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսական Աթոռին՝ անասանություն, նրա երկու զահակալներին՝ քաջառողջություն, համբերության ոգի և արիություն, իսկ եղբայրական Լիբանանին և արաբ ազնիվ ազգին՝ խաղաղություն, խաղաղություն և խաղաղություն:

«Շնորհք և սեր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցին ընդ ձեզ և ընդ ամենեւեւսդ: Ամեն»:

